

6. desember 2017

Den stive staten

Sterkere lokalt selvstyre kan ha fordeler, men vi må være innforstått med forutsetningene.

«Skal Norge lykkes med omstilling, må makt og ressurser flyttes fra en stiv stat til fleksible regioner.» (Tore O. Sandvik til Kommunal Rapport, sitert av Klassekampen 25.11.) Sandvik, fylkesordfører i den nye Trøndelag fylkeskommune, er ikke alene om en slik tanke. Mange vil føye til: staten er hovedstadsorientert og byråkratisk; kommuner og fylkeskommuner er demokratiske og handlingsrettede.

Kanskje er det noe i dette, men det får ikke mening uten en nærmere detaljering av hvilke saksområder man sikter til, og hvor langt desentralisering av ansvaret bør gå. Når beslutningsmyndighet desentraliseres, må man akseptere at beslutningene kan speile ulike prioriteringer. Hvis landets innbyggere skal sikres likeverdige ytelser (helse og sosial, undervisning), må man akseptere ganske detaljerte, sentralgitte direktiver som rammer for det lokale styret. Men kanskje er det greit å nyansere likebehandlingen, og stille kommunene friere med hensyn til prioriteringer, f.eks. mellom eldreomsorg og tiltak for barn? Finland har en høy grad av desentralisering av myndighet på helsesektoren, og meget lave omkostninger for sektorens forvaltning.

Fordeling av ressursene vil rimeligvis være en oppgave for Stortinget. Det er vanskelig å se at dette kan skje uten kobling til for eksempel større anleggsprosjekter og skiftende næringsbetingelser, etter innstilling fra den sentrale forvaltningen. Så må vi heller ikke glemme at mange saker som egentlig tilligger kommuner og fylker havner i departement og regjering fordi de primære beslutningstakerne ikke blir enige, eller ikke makter oppgaven. Og kompisrelasjoner er en økende utfordring mot demokratisk styre jo mer desentralisert beslutningsprosessen er.

Spørsmål om fordeling av ansvar og oppgaver er vel verd en gjennomgang. Det krever grundige vurderinger for de enkelte saksområdene. Et forhold å holde øye med er antall årsverk i forvaltningen. Årsverkene har naturligvis sin kostnad, men like viktig er det at arbeidskrevende organiseringsmodeller lettere fremstår mer byråkratiske enn en slankere med klare delegerede fullmakter. Men det å gi fullmakter, og akseptere at de blir brukt, strider kanskje mot grunntrekk i vår kultur?